

[Dil Derneği](#)'nin internet sözlüğüne göre “düzmek”in karşılıklarından ikisi, “uydurmak” ve “zorla cinsel ilişkide bulunmak, ırza geçmek”dir. Çok eskilerden kalma Türkçe bir sözcük. Köken olarak “düz haline getirmek” anlamına geliyor. Yine [Dil Derneği](#)'nin internet sözlüğüne göre, ilk karşılığı “bir gereksinmeyi karşılamak amacıyla birçok şeyi birbirini tamamlayacak biçimde bir araya getirmek”dir. Ayrıca “düzene sokmak, sıralamak, elverişli, uygun bir duruma getirmek” anlamı da vardır.

“Düzen” sözcüğü ise “nizam”, “sistem”, “tertup”, “rejim”, “akort” ve “hile” sözcükleriyle eşanlamli olarak kullanılıyor. Sözlüklerde listelenmese bile, düzme eylemini yapan anlamına da geliyor.

“Düzen”in Almanca ve İngilizcede birbirleriyle örtüşen üç karşılığı var. Birincisi “emir vermek”ten gelen Almanca “*die Ordnung*” İngilizce “*order*” sözcükleri. Bu düzenin emirle sağlandığını çağrıştırıyor. İkincisi “kural koymak”tan gelen Almanca “*der Regime*” İngilizce “*regime*” sözcükleri. Bu da düzenin kural koymakla, yönlendirmekle sağlandığını çağrıştırıyor. Üçüncüsü Yunanca “bir araya gelmek, birlik olmak”tan kökenlenen Almanca “*das System*” İngilizce “*system*” sözcükleri. Buysa yabancı kökenli olduğu için düzenin birlik olarak sağlandığını doğrudan çağrıştırmıyor; ancak biraz irdeleyenler böyle bir sonuca varıyor.

Sonuçları tahmin edilebilir, kuralına uygun, güvenilir işleyiş olarak düzene karşılık gelen sözcükler, Almanca ve İngilizcede emir, kural ve birliği çağrıştırırken Türkçede doğrudan ırza geçeni, hile yapana çağrıştırıyor.

Şu sıralar bir işleyişin bulunmadığı, tahmin edilemez, uygunsuz, güvenilmez bir sürüklenişin yaşandığı Türkiye’de “düzen insanı”, “düzen partisi” gibi terimlerin ussal bir karşılığı bulunmamakla birlikte, bunların kullanılması bana yerindeymiş gibi geliyor.